

Instagram: stela_knjige
Facebook: stela
www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Kristin Hannah

The Great Alone

Copyright © 2018 by Kristin Hannah

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2021

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Marina Sabovljević

UREDNIK IZDANJA

Tea Jovanović

LEKTURA I KOREKTURA

Jelka Jovanović

SLOG I PRELOM

Stevan Šormaz

DIZAJN KORICA

Sara Vranić

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum, imprint Stela

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

KRISTIN HANA

VELIKA USAMLJENOST

Sa engleskog preveo
Danko Ješić

Stela

*Posvećeno ženama iz moje porodice. Sve su ratnice: Šeron,
Debi, Lora, Džuli, Makenzi, Sara, Kajli, Toni, Džeki, Dejna,
Lezli, Kejt, Džoan, Džeri, Liz, Kortni i Stefani.
I Brejden, našem najnovijem avanturisti.*

*Priroda nas nikad ne obmanjuje;
mi uvek obmanjujemo sebe.*
Žan-Žak Ruso

1974.

1.

Tog proleća kiša je pljuštala i dobovala po krovovima. Voda je pronalazila put kroz najmanje pukotine i potkopavala najčvršće temelje. Komadi zemlje, koji su bili čvrsti stotinama godina, padali su kao hrpe peska na puteve odnoseći sa sobom kuće, automobile i bazene. Stabla su se rušila, padala na dalekovode; nestalo je struje. Reke su nabujale, preplavile dvorišta, uništile kuće. Ljudi, koji su voleli jedni druge, nisu mogli da izdrže pritisak i svađe su izbijale kako je voda rasla, a kiša nastavljala da pada.

I Leni je bila napeta. Bila je nova devojka u školi, samo lice u gomili; devojka duge kose, s razdeljkom nasred glave, koja nije imala prijatelje i sama je išla u školu.

Sad je sedela na krevetu, mršavih nogu privučenih do ravnih grudi, s raskupusanim primerkom knjige *Brežuljak Voteršip* kraj sebe. Kroz tanke zidove te prizemne kuće čula je majku kako govori: *Ernt, dušo, molim te, nemoj. Slušaj...* i očevo besno *dođavola, ostavi me na miru.*

Eto ih opet. Svađaju se. Viču.

Uskoro će biti i plakanja.

Ovakvo vreme budi sumorno raspoloženje u njenom ocu.

Leni je pogledala sat kraj kreveta. Ako ne krene sad, zakašniće u školu, a jedina stvar gora od toga što je nova učenica u srednjoj školi bila je privlačenje pažnje na sebe. Osetila je to na svojoj koži; u poslednje četiri godine promenila je pet škola.

Nijednom nije pronašla način da se sasvim uklopi, ali tvrdoglavo je nastavila da se nada. Duboko je udahnula, ispružila se i ustala s bračnog kreveta. Oprezno izlazeći iz svoje oskudno opremljene sobe, prošla je kroz hodnik i zastala ispred kuhinjskih vrata.

„Prokletstvo, Kora“, rekao je tata. „Znaš koliko mi to teško pada.“

Mama je krenula ka njemu i pružila ruku. „Potrebna ti je pomoć, dušo. Nisi ti kriv. Te noćne more...“

Leni se nakašljala da im privuče pažnju. „Zdravo“, kazala je.

Tata ju je video i udaljio se od mame. Leni je videla koliko je umorno i poraženo izgledao.

„Moram... moram da idem u školu“, rekla je Leni.

Mama je iz džepa na prsima ružičaste konobaričke uniforme izvadila cigarete. Izgledala je umorno; radila je noćnu smenu, a danas radi dnevnu. „Samo idi, Leni. Ne želiš da zakasniš.“ Glas joj je bio miran i tih, baš kakva je bila i ona.

Leni se bojala da ostane, a bojala se i da ode. Bilo je to neobično – čak glupo – ali često se osećala kao jedina odrasla osoba u porodici, kao da je ona balast koji drži škripavi brod Olbrajtovih u ravnoteži. Mama je stalno bila u „potrazi“ za sobom. Tokom proteklih nekoliko godina isprobala je Erhardov trening i pokret za ljudski potencijal, duhovni trening, unitarijanizam. Čak i budizam. Prošla je kroza sve to uzimajući ono što joj odgovara. Mama je uglavnom, mislila je Leni, zadržavala majice s natpisima i izreke. Stvari kao što su, *Šta jeste, jeste, a šta nije, nije*. Ništa od toga nije značilo mnogo.

„Idi“, rekao je tata.

Leni je uzela ranac sa stolice kraj kuhinjskog stola i krenula ka ulaznim vratima. Kad je zatvorila vrata za sobom, čula ih je kako se ponovo svađaju.

Prokletstvo, Kora...

Molim te, Ernte, samo slušaj...

Nije uvek bilo ovako. Makar je mama to rekla. Pre rata su bili srećni, u vreme kad su živeli u kamp-kućici u Kentu i tata je imao dobar posao kao mehaničar, a mama se stalno smejala i plesala uz „Delić moga srca“ dok je spremala večeru. (Mamin ples je bio ono čega se Leni najviše sećala iz tog vremena.)

Onda je tata otišao u Vijetnam i upucali su ga i zarobili. Mama se raspala bez njega; tad je Leni uvidela koliko joj je majka krhka. Lutale su neko vreme, menjale poslove i gradove dok konačno nisu pronašle dom u jednoj komuni u Oregonu. Tamo su gajile pčele, pravile vrećice s lavandom za prodaju na pijaci i protestovale protiv rata. Mama je promenila ličnost dovoljno da se uklopi.

Kad se tata vratio kući, Leni ga je jedva prepoznala. Taj zgodan, nasmejan muškarac iz njenog sećanja postao je ćudljiv, razdražljiv i odsutan. Mrzeo je sve u vezi s tom komunom, izgledalo je, i zato su se preselili. Onda su se ponovo preselili. I ponovo. Ništa nije bilo onako kako je on želeo.

Nije mogao da spava i nije mogao da zadrži posao, iako se mama klela da je sjajan mehaničar.

Oko toga su se on i mama svađali jutros: tata je ponovo dobio otkaz.

Leni je navukla kapuljaču. Na putu do škole prolazila je kroz lepo stambeno naselje, zatim kraj jedne mračne šume (drži se podalje od nje), pa kraj restorana *Ej end dabl ju*, gde su srednjoškolci izlazili za vikend, i jedne benzinske pumpe, gde su vozila čekala da sipaju benzin koji je koštao pedeset pet centi za galon. To je bilo nešto zbog čega su svi bili ljuti ovih dana – cena goriva.

Koliko je Leni videla, odrasli su uglavnom bili razdražljivi, i to nije bilo čudno. Rat u Vijetnamu je podelio zemlju. Novine su svakodnevno prenosile loše vesti: bombaški napadi *Vedermena* ili *Ire*; otmice aviona; kidnapovanje Peti Herst. Pokolj na olimpijadi u Minhenu je zaprepastio čitav svet, kao i *Votergejt*

skandal. A nedavno su studentkinje u Vašingtonu počele da nestaju bez traga. To je bio opasan svet.

Sad bi dala sve za jednog pravog prijatelja. To je sve što je stvarno želela: nekog s kim može da razgovara.

S druge strane, nije joj pomagalo da priča o svojim brigama. Kakva korist od ispovedanja?

Naravno, tata je ponekad gubio živce i urlao i nikad nisu imali dovoljno novca i stalno su se selili da pobegnu od poverilaca, ali tako su živeli i voleli su jedni druge.

Ali ponekad, posebno tokom dana kao što je ovaj, Leni se bojala. Činilo joj se kao da njena porodica stoji na rubu neke visoke litice koja bi mogla da se sruši svakog trenu, da se raspadne kao one kuće koje su se srušile na nestabilnim klizištima u Sijetlu.

Leni se nakon škole vratila kući sama, po kiši.

Njena kuća nalazila se usred jedne slepe ulice, u dvorištu manje održavanom od ostalih; tamnosmeđa prizemna kuća s praznim saksijama za cveće i začepljenim olucima i neispravnim vratima garaže. Korov je rastao iz oronulih, sivih krovnih dasaka. Prazan jarbol za zastavu optužujuće je bio okrenut naviše, što je bio dokaz mržnje njenog oca prema smeru u kojem ova zemlja ide. Za čoveka koga je mama nazivala patriotom, veoma je mrzeo vladu.

Videla je tatu kako sedi u garaži, na radnoj klupi kraj maminog ulubljenog mustanga s krovom izlepljenim lepljivom trakom. Kartonske kutije stajale su kraj unutrašnjih zidova pune stvari koje nisu raspakovali nakon poslednje selidbe.

Bio je odeven – kao i obično – u iskrzanu vojničku bluzu i pocepane farmerke. Sedeo je pognut unapred, laktova oslonjenih na butine. Duga crna kosa bila mu je umršena, a brkovi predugi.

Prljava stopala bila su mu bosa. Čak i ovako pognut i umoran, bio je zgodan kao neka filmska zvezda. Svi su tako mislili.

Nakrivio je glavu i kroz kosu se zagledao u nju. Osmeh mu je bio pomalo umoran, ali ipak mu je obasjao lice. To je vre-delo pomenuti o njenom ocu: možda je bio ćudljiv i naprasit, čak i pomalo jeziv ponekad, ali to je bilo zato što je tako jako osećao ljubav, gubitak i razočaranje. Uglavnom ljubav. „Leno-ra“, rekao je tim promuklim, pušačkim glasom. „Čekao sam te. Izvini. Izgubio sam smirenost. I posao. Mora da si vraški razočarana u mene.“

„Nisam, tata.“

Znala je koliko mu je žao. Videla mu je to na licu. Kad je bila mlađa, ponekad se pitala kakva korist od tih izvinjenja kad se ništa ne menja, ali mama joj je objasnila. Rat i zarobljeništvo su slomili nešto u njemu. *Kao da mu je kičma slomljena*, kazala je mama, *a ne prestaješ da voliš neku osobu kad je povređena. Postaneš jača kako bi ona mogla da se osloni na tebe. Potrebna sam mu ja. Mi.*

Leni je sela kraj njega. Zagrlio ju je i privukao k sebi. „Sve-tom upravljaju ludaci. Ovo više nije moja Amerika. Želim...“ Nije završio, a Leni nije ništa rekla. Navikla je na tatinu tugu, osujećenost. Stalno je ostavljao rečenice nedovršene kao da se boji da izrazi strašne ili deprimirajuće misli. Leni je znala za tu ćutljivost i razumela ju je; mnogo puta je bolje ćutati.

Iz džepa je izvadio pakovanje uglavnom zdrobljenih cigare-ta. Zapalio je jednu i ona je osetila ogavan, prepoznatljiv miris.

Znala je koliko on pati. Ponekad se budila zbog tatinog pla-ča, a mama je pokušavala da ga umiri govoreći nešto kao, *Pssst, Ernte, gotovo je, kod kuće si.*

Odmahnuo je glavom i dunuo oblak plavosivog dima. „Sa-mo želim... više, pretpostaljam. Ne neki posao. Ne neki život. Želim da hodam ulicom i ne brinem se da će me neko nazvati

decoubicom. Želim...“ Uzdahnuo je. Nasmešio se. „Ne brini. Sve će biti u redu. Biće nam dobro.“

„Pronaći ćeš još jedan posao, tata“, kazala je.

„Naravno da hoću, Riđa. Sutra će biti bolje.“

To su njeni roditelji uvek govorili.

Jednog hladnog, sumornog aprilskog jutra Leni je ustala rano, zauzela svoje mesto na otrcanoj cvetnoj sofi u dnevnoj sobi i uključila televizor. Pomerila je sobnu antenu da bi dobila pristojnu sliku. Kad se slika izoštrila, Barbara Volters je govorila: „... Patriša Herst, koja se sad zove Tanja, prikazana je na ovoj fotografiji, s puškom M1 u rukama, prilikom nedavne pljačke banke u San Francisku. Svedoci su izjavili da je devetnaestogodišnja naslednica, koju je kidnapovala Simbiotska oslobodilačka armija u februaru...“

Leni je bila opčinjena. Još nije mogla da veruje da bi neka *armija* mogla da umaršira u stan i otme neku tinejdžerku. Kako bi iko mogao biti bezbedan u takvom svetu? I kako je jedna bogata tinejdžerka mogla da postane revolucionarka po imenu Tanja?“

„Hajde, Leni“, rekla je mama iz kuhinje. „Spremi se za školu.“

Ulazna vrata su se otvorila uz tresak.

Tata je ušao u kuću smešeći se na način koji te je prosto terao da mu uzvратиš osmeh. Izgledao je ogromno, veće od života u toj kuhinji s niskom tavanicom, živahan među tim sivim zidovima s mrljama od vlage. Voda mu se slivala s kose.

Mama je stajala kraj šporeta i pržila slaninu za doručak.

Tata je ušao u kuhinju i pojačao tranzistor koji je stajao na pultu od laminata. Neka isprekidana rok pesma čula se s radija. Tata se nasmejao i zagrlio mamu.

Leni ga je čula kako šapuće: „Žao mi je. Oprosti.“

„Uvek“, kazala je mama grleći ga kao da se boji da će je on odgurnuti.

Tata je držao ruku oko maminog struka i odvuкао ju je do kuhinjskog stola. Izvukao je jednu stolicu i rekao: „Leni, dođi!“

Leni je volela kad uključe i nju. Ustala je sa sofe i sela kraj majke. Tata se nasmešio i dao Leni jednu knjigu u mekom povezu. *Zov divljine*. „Svideće ti se ovo, Riđa.“

Seo je naspram mame i primakao se stolu. Imao je nešto što se Leni učinilo kao osmeh koji označava neku veliku ideju. Videla ga je i ranije kad god je imao neki plan da im promeni živote. A imao je mnogo planova: da prodaju sve i logoruju godinu dana dok su se vozili auto-putem. Da gaje nercove (kakav je užas *to* bio). Da prodaju seme cveća u Kaliforniji.

Stavio je ruku u džep i izvadio jedan presavijen papir, a onda ga je pobedonosno spustio na sto. „Sećate li se mog prijatelja Boa Harlana?“

Mama je razmišljala na tren. „Iz Vijetnama?“

Tata je klimnuo glavom. Leni je rekao: „Bo Harlan je bio zapovednik, a ja sam bio mitraljezac. Čuvali smo jedan drugog. Bili smo zajedno kad su nam oborili helikopter i zarobili nas. Zajedno smo prošli kroz pakao.“

Leni je primetila kako se otac trese. Rukavi košulje su mu bili zavrnuti tako da je mogla da vidi ožiljke od opekotina koji su mu išli od zglavka do lakta i nabranu, izobličenu kožu koja nije mogla da pocrni. Leni nije znala kako su nastali ti ožiljci – nikad nije rekao, a ona nije pitala – ali to su mu uradili ljudi koji su ga zarobili. Toliko je shvatila. Te ožiljke je imao i na leđima, a koža je i tamo bila nabrana.

„Naterali su me da ga posmatram dok umire“, kazao je.

Leni je zabrinuto pogledala mamu. Tata nikad ranije nije pričao o tome. Te reči su ih sad uznemirile.

Udarao je nogom u pod, brzo lupkao prstima po stolu. Otvario je pismo, poravnao ga i okrenuo ga ka njima kako bi mogle da pročitaju.

Naredniče Olbrajte,

Teško te je pronaći. Ja sam Erl Harlan.

Moj sin Bo pisao je mnogo puta o prijateljstvu s tobom.

Hvala ti na tome.

U poslednjem pismu rekao mi je da, ako mu se išta dogodi na tom usranom mestu, želi da ti dobiješ njegovu zemlju na Aljasci.

Nema je mnogo. Petnaestak hektara i koliba koju treba popraviti. Ali vredan čovek može tamo živeti od zemljoradnje daleko od ludaka, i hipika, i haosa kopnenog dela SAD.

Nemam telefon, ali možeš da mi šalješ pisma u poštanski pretinac u pošti u Homeru. Dobiću pismo pre ili kasnije.

Ta zemlja je na kraju puta, iza srebrne kapije s kravljom lobanjom i pre spaljenog drveta, kraj oznake broj 13.

Još jednom hvala,

Erl

Mama je podigla pogled. Nakrivila je glavu, kao neka ptica, dok je posmatrala tatu. „Taj čovek... Bo, poklonio nam je kuću? Kuću?“

„Zamisli to“, rekao je tata oduševljeno ustajući. „Naša kuća. Koja nama *pripada*. Mesto gde se možemo sami brinuti o sebi, gajiti povrće, loviti, i biti slobodni. Sanjali smo o tome godinama, Kora. O jednostavnijem životu daleko od ovih sranja. Možemo da budemo slobodni. Pomisli samo.“

„Čekaj“, rekla je Leni. Ovo je bilo previše čak i za tatu. „Aljaska? Želiš da se ponovo preselimo? Tek smo se doselili ovde.“

Mama se namrštila. „Ali... tamo nema ničega, zar ne? Samo medvedi i Eskimi.“

Naglo je podigao mamu na noge, zbog čega se zateturala i pala na njega. Leni je videla njegov očajnički zanos. „Potrebno mi je ovo, Kora. Potrebno mi je mesto gde mogu ponovo da dišem. Ponekad se osećam kao da ću iskočiti iz kože. Tamo će prestati noćne more i sranja. Znam to. *Nama* je potrebno ovo. Stvari mogu da budu kao pre nego što me je Vijetnam sjebao.“

Mama je pogledala tatu, a njeno bledilo bilo je u oštrom kontrastu s njegovom tamnom kosom i preplanulom kožom.

„Hajde, dušo“, rekao je tata. „Zamisli...“

Leni je videla kako mama popušta, prilagođava svoje potrebe njegovim, zamišlja tu novu ličnost: sa Aljaske. Možda je mislila da je to kao Erhardov trening ili joga ili budizam. Odgovor. Gde, kad ili šta, to nije bilo važno mami. Samo je marila za njega. „Naša kuća“, kazala je. „Ali... novac... mogao bi da se prijaviš za vojnu invalidninu...“

„Neću opet da pričam o tome“, rekao je i uzdahnuo. „Neću da uradim to. Samo mi je potrebna promena. I odsad ću biti pažljiviji s novcem, Kora. Kunem se. Još imam malo novca koji sam nasledio od matorog. I prestaću s pićem. Ići ću u tu veteransku grupu za podršku koju si mi predložila.“

Leni je sve to videla i ranije. Na kraju, nije bilo važno šta ona ili mama žele.

Tata je želeo novi početak. Bio mu je potreban. A mami je bilo potrebno da on bude srećan.

I zato će pokušati na nekom novom mestu nadajući se da će geografija biti odgovor. Otići će na Aljasku u potrazi za tim novim snom. Leni će uraditi kako joj se kaže i pretvaraće se da joj je drago. Biće *ponovo* nova devojka u školi. Jer takva je ljubav.